

De grote trilspin

een opmerkelijke migrant

Volgens het Nederlands Soortenregister zijn er in ons land maar liefst 45 soorten spinnen die als exoot worden bestempeld. Een exoot is een soort die middels menselijke activiteiten gebieden bereikt waar hij oorspronkelijk niet voorkomt. In de meeste gevallen zijn het toevallige passagiers van schepen, vrachtwagens en allerlei andere voertuigen die dienen voor het internationale transport. Veel spinnen komen bijvoorbeeld Nederland binnen via tuincentra en kassen die planten importeren vanuit de hele wereld.

Tekst: Geron Bloem

Contact: g.bloem@live.nl

Exoten blijven liever binnen

Van de 45 exotische spinnensoorten in Nederland hebben zich veertien hier gevestigd, dat wil zeggen dat ze zich minimaal tien jaar zelfstandig binnen onze landsgrenzen hebben voortgeplant. Zij zullen bijna nooit buiten gebouwen te vinden zijn omdat het Nederlandse klimaat niet de (sub)tropische omstandigheden kent die voor deze spinnen wenselijk zijn. Er zijn ook enkele Nederlandse spinnen die zich hebben aangepast aan het leven in gebouwen, maar zij zijn bij lange na niet zo succesvol en alomtegenwoordig als hun uitheemse verwanten. Misschien zijn exotische spinnensoorten wel de succesvolste dieren in huis. Zij zijn namelijk in vrijwel elk gebouw te vinden. Ongetwijfeld de bekendste vertegenwoordiger van deze achtpotige migranten is de grote trilspin (*Pholcus phalangioides*).

Een spin met vele bijnamen

Veel mensen kennen haar wel van tijdens de schoonmaak: die langpotige spin die in haar schijnbaar ongeorganiseerde wirwar van draden hevig gaat trillen wanneer je haar

web wilt weghalen. Bijnamen als 'langpootspin', 'hooiwagen' en 'trilspin' zijn dan al snel geboren. De eerste bijnaam is zeker passend: met een lengte van maximaal zes centimeter zijn de poten tot zesmaal zo lang als het lichaam, ongekend voor de Nederlandse spinnenfauna. De tweede bijnaam zit al in de wetenschappelijke naam verstoppt: *phalangioides* betekent 'lijkend op een hooiwagen', het spinachtige achterneefje van de trilspin. De laatste bijnaam is onderdeel van de officiële Nederlandse naam geworden. Maar waar komt de trilspin eigenlijk vandaan?

Rare jongens, die trilspringen

De grote trilspin werd in 1868 voor het eerst in Nederland gevonden door spinnenkundige A.W.M. van Hasselt. Destijds werd de soort als zeldzaam aangemerkt, maar vermoedelijk was ze al wel gevestigd binnenshuis. Er werd gespeculeerd over een herkomst uit Indonesië, omdat ze voornamelijk werden aangetroffen op plekken waar handel werd gedreven met onze voormalige kolonie. Recent DNA-onderzoek maakt het echter aannemelijk dat de grote trilspin oorspronkelijk uit het Midden-Oosten komt. Zo is het voorstelbaar dat al in de Romeinse tijd of tijdens de kruistochten de trilspin via het transport van hooi of manden op karren een nieuw heenkomen vond in de Lage Landen.

Het is al snel goed

Tegenwoordig is de trilspin zeker niet zeldzaam meer. Ze zijn overal in het land in en rond gebouwen aan te treffen, vooral op slecht verlichte en permanent donkere plekken. Als je je bedenkt dat de trilspin van oorsprong een echte grottenspin is, dan is de keuze voor dit soort plekken erg logisch. Naast een stabiele temperatuur lijkt de grote trilspin geen duidelijke eisen te stellen aan de omgeving. Waar de meeste spinnen niet houden van kurkdroge of zeer vochtige ruimtes, deinst de trilspin daar niet voor terug.

De kunst van het overleven

Spinnen hebben een relatief trage stofwisseling in vergelijking met hun gewicht en kunnen dus maanden zonder voedsel. In huis hebben spinnen vaak te maken met zeer lange periodes zonder voedsel. Ze jagen of hangen hun web bijvoorbeeld precies op een plek die door insecten nauwelijks wordt bezocht of waar de vangst wordt weggekaapt door buurspinnen. Daarom kunnen veel huisspinnen, zo ook de grote trilspin, de stofwisseling nog verder vertragen, waardoor ze nog veel langer zonder voedsel kunnen. Soms zelfs langer dan een jaar! Echte overlevingskunstenars dus. Nog veel fascinerender dan haar lange poten, grenzeloosheid en overlevingskunst, is de indrukwekkende manier waarop ze haar prooien vangt.

Wanneer je even niet kijkt...

De grote trilspin bouwt een ietwat warrig web waaraan zij ondersteboven met haar poten blijft hangen. Door deze bijna meditatieve houding lijkt ze de rust zelve. Bij verstoring door mensen reageert ze passief: ze trilt hevig met haar lichaam om de vijand in de war te brengen en de grip op haar te doen verliezen. In deze passieve schijnmonnik schuilt echter een agressieve sluipmoordenaar. Insecten, andere spinnen en soortgenoten die haar web ook maar minimaal beroeren worden uiterst efficiënt overmeesterd. Ze gooit een aantal zijdedraden over haar prooi heen en begint haar slachtoffer razendsnel met twee poten in te pakken, waarna ze de prooi met haar gif verdooft en leegzuigt. Dit gedrag komt veel voor bij spinnen, maar wat de trilspin zo fascinerend maakt is dat ze regelmatig haar eigen web verlaat om andere spinnen en soortgenoten aan te vallen, hun prooien te stelen en hun eitjes op te eten. Andere spinnen worden in haar val gelokt doordat ze zelf voor prooi speelt: ze raakt het web van het slachtoffer lichtjes aan zodat deze denkt dat er een insect in het web is gekomen. Zodra de

spin dichterbij komt, wordt deze door de trilspin aangevallen en direct verorberd. De schijnbaar meedogenloze kannibaal heeft wel haar grenzen. Zo valt ze niet haar eigen nageslacht aan (maar wel dat van een soortgenoot!) en vangt ze geen prooien buiten een web. Het type web van de spinachtige prooien bepaalt ook haar succes. Spinnen in een enigszins vergelijkbaar web zijn makkelijkere prooien dan spinnen in webben met zeer kleverige draden.

...maakt ze zich nuttig

Het roofzuchtige gedrag van de trilspin is juist datgene wat haar zo nuttig maakt voor de mens. Zo is zij samen met de andere huisspinnen verantwoordelijk voor het wegvangen van insecten, inclusief muggen en kleermotten. Ze zijn zelfs van nut voor hun grootste vijand, de mens met spinnenfobie, aangezien ze ook andere spinnen verorberen en zo de spinnenstand in huis laag houden. Als je alle trilspringen in huis zou weghalen, zou dat zelfs een averechts effect kunnen hebben: mensen met spinnenvrees hebben dan niet minder maar juist meer te vrezen, omdat de overige huisspinnen nu vrij spel hebben. Op deze manier lijkt de grote trilspin wel een onderdrukker, maar er zijn geen gevallen bekend dat andere soorten huisspinnen door haar toedoen uit huis zijn verdwenen.

De ongekroonde koningin des huizes

Van exoten wordt vaak gedacht dat ze de mens en de dieren in de omgeving alleen maar tot last zijn. Exoten zijn berucht doordat ze binnenlandse soorten kunnen verdringen en soms zelfs met uitsterven bedreigen. We moeten ons ervan bewust blijven dat internationale handelsactiviteiten door de mens daar een sleutelrol in hebben gespeeld en nog steeds spelen. Maar in sommige gevallen hebben we juist geen lastpost maar een aanwinst in huis gehaald. De grote trilspin is daar een voorbeeld van. Toegegeven, haar webben staan dan wel symbool voor slecht onderhoud en verval, maar dit staat niet in verhouding met de positieve invloeden van haar aanwezigheid. De trilspin voert al minstens 150 jaar de heerschappij in de donkere hoekjes van onze huizen, maar haar huisgenoten schijnen daar prima mee te kunnen leven. U ook? ●

Dit artikel is eerder verschenen in de bundel Oorlog op Vlieland en 14 andere verhalen van studenten van de specialisatie Toegepaste Ecologie 2019-2020.

Net als veel andere spinnen draagt de grote trilspin haar eitjes met zich mee in een cocon.

Foto: Paolo Geminiani (CC BY-SA 3.0)

Het web van de grote trilspin bestaat uit een wirwar van draden.
Foto: Jon Bunting (CC BY 2.0)